

Nr 260.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag för budgetåret 1945/46 till yrkesundervisningen; given Stockholms slott den 6 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Georg Andrén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans- och jordbruksdepartementen anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andrén, följande.

Under punkterna 216, 217, 219 och 230 i 1945 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna för budgetåret 1945/46

dels till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor;

dels till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning ett förslagsanslag av 460 000 kronor;

dels till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor; dels ock till Yrkesutbildning i beredskapskurser m. m. ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera avslutats, anhåller jag att få ånyo anmäla dem.

1. Förslagsanslaget till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.

Belastningen på de för detta ändamål under nedannämnda budgetår anvisade anslagen utgör enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning:

Budgetår	Anslag kronor	Nettoutgift kronor
1938/39	2 400 000	2 456 300
1939/40	2 600 000	2 299 900
1940/41	2 400 000	2 140 500
1941/42	2 300 000	2 218 400
1942/43	2 400 000	2 412 439
1943/44	2 700 000	2 383 885.

För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett anslag av 3 000 000 kronor. Anslaget är uppdelat på två poster, en till understöd till avlöning av lärare på förslagsvis 2 600 000 kronor och en till understöd till undervisningsmateriel m. m. på förslagsvis 400 000 kronor. Från sistnämnda post avförs utgifter — förutom för undervisningsmateriel — för förhyrande av lokaler för vissa flygmekanikeravdelningar.

Alltsedan budgetåret 1940/41 gälla vissa restriktiva bestämmelser i fråga om beviljande av understöd, innebärande bland annat att understöd icke utgår för undervisning i främmande språk i lärlingskolor, lärlingskurser och kurser för äldre.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt förslag dels om upphävande av bestämmelsen, att statsunderstöd icke må utgå för undervisning i främmande språk i lärlingskolor, lärlingskurser och kurser för äldre, dels ock om höjning av understödet för undervisning i husligt arbete till samma belopp som de för undervisning i hantverk, industri och handel bestämda. Vidare har överstyrelsen berört frågan om understöd till lärlings- och yrkesskolkurser, som vid kommunala anstalter för yrkesundervisning anordnats för trädgårdslärlingar och trädgårdarbetare. Över överstyrelsens anslagsäskanden har statskontoret yttrat sig. Framställningar, syftande till att understöd för undervisning i husligt arbete måtte utgå efter samma grunder för undervisning i husligt arbete som för under-

visning i hantverk, industri och handel, ha ingivits av *centralstyrelsen för svenska skolkökslärarynnornas förening* och *föreningen Engelbrekts barnavårds- och husmodersskola*.

a) Understöd för undervisning i främmande språk.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har anfört:

Den alltsedan budgetåret 1940/41 gällande bestämmelsen, att statsunderstöd icke må utgå till undervisning i främmande språk i lärlingsskolor, lärlingskurser och kurser för äldre, torde ha varit dikterad av nödvändigheten att för mötande av krissvårigheterna företaga alla för tillfället möjliga besparingar. Emellertid har denna bestämmelse under årens lopp känts alltmera besvärande, särskilt beträffande kurser avseende utbildning för handel i olika former. För yrkesutbildning på handelns område måste undervisning i främmande språk, särskilt engelska och tyska, anses vara av central betydelse. Att en inskränkning i möjligheterna att studera främmande språk vidtagits under krigsåren, kan möjligen motiveras med hänsyn till minskningen i Sveriges utrikeshandel. En god fredsplanering synes emellertid även böra innebära ett återgående till förkrigsförhållandena på nu behandlade punkt. Överstyrelsen vill också nämna, att under den tid nämnda begränsning varit gällande, sådana kurser i främmande språk, till vilka statsunderstöd icke kunnat utgå, i viss utsträckning anordnats på kommunernas egen bekostnad. I denna omständighet torde man vara berättigad att se ett bevis på den betydelse, dessa kurser tillmätts i utbildningshänseende.

Överstyrelsen får därför hemställa, att ifrågakommande bestämmelse angående statsunderstöd till undervisning i främmande språk i lärlingsskolor, lärlingskurser och kurser för äldre icke måtte erhålla fortsatt giltighet efter utgången av budgetåret 1944/45. Kurser i främmande språk i andra yrkesavdelningar än för handel böra dock icke ifrågakomma annat än i undantagsfall och då särskilda skäl härför kunna anföras. Det torde därför böra ankomma på överstyrelsen att vid beviljande av understöd ägna uppmärksamhet häråt vid prövning av ansökningar om statsunderstöd till dylika kurser.

Överstyrelsen beräknar den nödvändiga anslagshöjningen vid bifall till överstyrelsens ifrågakommande förslag till 15 000 kronor.

Statskontoret har anfört:

Att besparingsåtgärderna på förevarande område kommo att drabba undervisningen i främmande språk torde väsentligen ha berott därpå, att denna undervisning var frivillig. Det kan i betraktande härav synas i viss mån tveksamt, om tidpunkten för ett lättande av de vidtagna restriktionerna ännu kan anses vara inne. Statskontoret vill emellertid icke förneka, att för utbildning i handel undervisning i främmande språk är av vikt. Under hänvisning till vad överstyrelsen därutinnan anfört vill ämbetsverket därför föreslå, att framställningen i så måtto biträdas, att understöd för dylik undervisning må kunna lämnas för utbildningen i handel vid lärlingsskolor, lärlingskurser och kurser för äldre.

b) Höjning av understödet för undervisning i husligt arbete.

Enligt gällande bestämmelser om understöd till kommunala anstalter för yrkesundervisning (kungörelsen 1942: 420) utgå understöd till avlöning åt rektor och övriga lärare med belopp, som ej må överstiga $\frac{2}{3}$ av samman-

lagda beloppet av den till dem för den tid, understödet avser, utgående avlöning och som, beräknat efter antalet undervisningstimmar, må utgå med högst vissa belopp för undervisningstimme. Maximibeloppen, såvitt de här äro av intresse, och deras växlingar sedan år 1919 framgå av följande sammanställning:

	1919-21	1921-24	1924-33	1933-42	1942-
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
Lägre stadiet inom hantverk, industri och handel (lärlingsskola m. m.)	2: 67	3: —	2: 67	2: 35	2: 35
Högre stadiet inom hantverk, industri och handel (yrkesskola m. m.)	3: —	3: 33	3: —	2: 55	2: 55
Lägre stadiet inom husligt arbete	1: 33	1: 83	1: 67	1: 50	1: 80
Högre stadiet inom husligt arbete	1: 33	2: —	1: 83	1: 65	1: 95

Överstyrelsen för yrkesutbildning har, såsom förut nämnts, föreslagit, att understödet för undervisning i husligt arbete skall höjas till samma belopp som de för undervisning i hantverk, industri och handel bestämda, d. v. s. 2 kronor 35 öre respektive 2 kronor 55 öre för undervisningstimme, och därvid anført bland annat följande.

För budgetåret 1942/43 förordade skolöverstyrelsen ändring av grunderna för beräkning av statsunderstödet till yrkesundervisningsanstalter så, att de för yrkesundervisningen i hantverk, industri och handel gällande grunderna gäves allmän giltighet och komme att jämväl omsluta husligt arbete, vilket skulle innebära, att understödet för undervisningstimme höjdes från dåvarande 1 krona 50 öre i lärlingsskola och verkstadsskola och 1 krona 65 öre i yrkesskola till respektive 2 kronor 35 öre och 2 kronor 55 öre. 1942 års riksdag fattade därefter beslut om höjning av understödet till lärarlöner vid de kommunala yrkesskolorna till högst 1 krona 80 öre respektive 1 krona 95 öre för undervisningstimme.

Överstyrelsen för yrkesutbildning framhöll i sina petita för budgetåret 1944/45, att överstyrelsen i princip delade den av skolöverstyrelsen tidigare framförda uppfattningen om ändring i sagda grunder. För att kunna bedöma de ekonomiska konsekvenserna av en ökning av lärarbidraget för husligt arbete vid nämnda skolor syntes emellertid viss utredning vara påkallad. Sådan utredning har nu verkställts. Överstyrelsen vidhåller sin förut deklarerade uppfattning, att de för understöd till lärarlöner vid yrkesutbildning inom industri, hantverk och handel gällande grunderna böra utsträckas till att omfatta jämväl husligt arbete, och föreslår, att sagda understödsgrunder måtte tillämpas från ingången av budgetåret 1945/46.

Utbildningen av husmödrar och hembiträden torde vara en för landet lika viktig sak som utbildningen av yrkesutövare inom hantverk, industri och handel. Under kristider, då det är av största vikt, att såväl födoämnen som textilier i hemmen omhändertagas på för folkhälsa och ekonomi bästa sätt och icke minst, att barnen få sin rätta vård, är undervisningen i husligt arbete, vilken omfattar såväl hushållsgöromål som sömnad och barnavård, av ännu större betydelse än eljest. Det är då även av betydelse, att goda lärarkrafter

erhållas, och denna sak står givetvis i ett visst samband med lönen och därmed med grunderna för statsunderstödet utgående.

Yrkesundervisningens omfattning kommer sannolikt att gynnsamt påverkas av en höjning av statsbidraget. Det förekommer nämligen, att kommuner, som äro nödsakade att betala lärarlöner väsentligt överstigande dem, som motsvaras av statsbidraget, befinnas ovilliga att giva yrkesundervisningen i husligt arbete den omfattning, som skulle vara fallet vid högre statsbidrag.

I detta sammanhang vill överstyrelsen erinra om de löneförmåner, som lärarinna i hushållsgöromål i fortsättningsskola åtnjuta (kungörelsen 1944: 225). Efter den av 1942 års riksdag beslutade höjningen motsvarar understödet för husligt arbete vid de kommunala yrkesundervisningsanstalterna en lön av 2 kronor 70 öre respektive 2 kronor 92 öre per undervisningstimme. (I verkligheten variera dock lönerna betydligt; undantagsfall förekomma, då lönen ej uppgår till två kronor per timme, men fall finnas även, då lönen överstiger sex kronor.) Riksdagen uttalade år 1942, att förhöjningen medförde, att löneställningen för lärare i husligt arbete i stort sett komme i paritet med lönenivån för skolkökslärarinnorna vid fortsättningsskolorna. Emellertid har 1944 års riksdag (skrivelsen nr 182) godkänt ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag, syftande till en provisorisk förbättring av avlöningsförhållandena för bland andra lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolor. Nämda lärarinnor åtnjuta i grundlön (första arvodesgruppen) 2 kronor 50 öre per undervisningstimme och erhålla efter 3, 6 och 9 års tjänstgöring respektive 2 kronor 75 öre, 3 kronor och 3 kronor 25 öre per undervisningstimme. Dessa lärarinnor ha dessutom rätt till fri bostad jämte bränsle eller ersättning därför samt i vissa fall vid tjänstledighet eller tjänstgöringshinder arvode eller avlöning. Lärarinna i hushållsgöromål vid kommunal anstalt för yrkesundervisning är alltså i många fall sämre ställd i lönehänseende än motsvarande lärarinna vid fortsättningsskola.

Enligt av överstyrelsen infordrade uppgifter uppgick totalkostnaden för avlöning av lärare i husligt arbete vid de kommunala anstalterna för yrkesundervisning för budgetåret 1942/43 till cirka 1 205 900 kronor. Härav belöpte på beviljat statsbidrag 544 850 kronor. Av det av riksdagen beviljade anslaget åtgingo nära 27 procent såsom understöd till avlöning åt lärare i husligt arbete. Om statsunderstödet utgått efter för lärare i hantverk, industri och handel gällande grunder, skulle staten ha åsamkats en merkostnad av 115 600 kronor, motsvarande omkring 21 procent av det beviljade statsbidraget.

Med tillämpning av samma procentberäkning och med beaktande av att den föreslagna höjningen av statsunderstödet sannolikt kommer att gynnsamt påverka omfattningen av yrkesundervisningen i husligt arbete uppskattar överstyrelsen den för nästa budgetår vid bifall till ifrågavarande förslag erforderliga anslagshöjningen till 200 000 kronor, varav 30 000 kronor såsom en följd av undervisningens ökade omfattning.

Centralstyrelsen för svenska skolkökslärarinnornas förening har anfört bland annat:

Styrelsen har företagit en undersökning av anställnings- och löneförhållandena för lärarinnor i hushållsgöromål vid anstalter för yrkesundervisning. Därvid har framkommit, att vid 12 skolor dessa lärarinnor har lägre timarvode än 2 kronor 50 öre, det lägsta arvode som tillkommer lärarinnor i hushållsgöromål vid fortsättningsskolor. Vid 29 skolor ha dessa lärarinnor

lägre arvode än 3 kronor 25 öre, det högsta statsbidraget för sistnämnda lärarinnor. Det stora flertalet lärarinnor vid yrkesskolor ha dock 3 kronor 25 öre eller högre arvode.

Styrelsen vill vidare framhålla, att lärarinnor vid yrkesskolor rätteligen borde tillerkännas högre avlöningsförmåner än lärarinnor, som meddela elementär undervisning. Undervisningen vid yrkesskolorna är nämligen mera krävande. Det är även av vikt att kunna erhålla väl kvalificerade lärarkrafter därtill, vilket äventyras, om arvodet i jämförelse med det inom andra skolformer gällande är lägre. Därtill kommer, att en stor del av arbetet inom yrkesskolorna utgöres av kvällsarbete, vilket måste anses särskilt tröttande. Slutligen må framhållas, att under nuvarande brist på arbetskraft inom det husliga arbetets område utbildningen i husligt arbete bör intensifieras.

Statskontoret har avstyrkt överstyrelsens framställning och därvid anfört bland annat följande.

I sitt utlåtande över 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag till provisorisk reglering av avlönings- och anställningsförhållandena för lärarinnorna i hushållsgöromål vid fortsättningsskolan framhöll statskontoret (propositionen 1944: 90, s. 13), att det stora flertalet av ifrågavarande lärarinnor icke blivit delaktiga i de förmåner i fråga om ålderstillägg, lön under sjukdom m. m., som tillförsäkrats fast anställd lärarinna med pensionsrätt i statens pensionsanstalt, oaktat de av undervisningen i fortsättningsskolan haft sin huvudsakliga försörjning. Detta syntes främst ha berott på att skoldistriktet visat obenägenhet att inbördes samverka för en reglering av tjänsterna i pensionsanstalten.

De av de sakkunniga föreslagna och av statsmakterna numera beslutade bestämmelserna om höjningen av minimiarvudet för undervisningstimme åt nyssnämnda lärarinnor efter viss tids tjänstgöring innebär således — såvitt statskontoret kan finna — icke annat än en av omständigheterna påkallad teknisk omläggning av förut gällande föreskrifter beträffande ålderstillägg m. m. Bestämmelser om ålderstillägg finnas icke meddelade i kungörelsen om statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, och överhuvudtaget äro föreskrifterna om statsbidrag till dessa anstalter konstruerade på ett sätt, som i åtskilliga avseenden avviker från de bestämmelser, vilka gälla för fortsättningsskolorna. Den omständigheten, att en revision skett av principerna för ålderstillägg m. m. åt skolkökslärarinnorna vid dessa skolor kan därför icke utgöra skäl för en höjning av statsunderstödet för lärare i husligt arbete vid yrkesundervisningsanstalterna. Ett bifall till framställningen skulle rubba den paritet i lönehänseende mellan nämnda båda lärarkategorier, som avsågs komma till stånd genom 1942 års riksdags förenämnda beslut om reglering av statsbidraget till lärarna i husligt arbete vid yrkesundervisningsanstalterna. I avvaktan på en blivande allmän översyn av yrkesundervisningsväsendet måste statskontoret med hänsyn till vad som sålunda anförts bestämt avstyrka överstyrelsens förevarande framställning.

c) Understöd till anordnande av lärlings- och yrkesskolkurser för trädgårdslärlingar och trädgårdsarbetare.

Såom förut antytts har *överstyrelsen för yrkesutbildning* i sina anslagsäskanden för nästa budgetår upptagit frågan om beviljande av understöd från nu ifrågavarande anslag till lärlings- och yrkesskolkurser, som vid kom-

munala anstalter för yrkesundervisning anordnats för trädgårdslärlingar och trädgårdsarbetare. Beträffande denna fråga har överstyrelsen anfört följande.

Genom beslut den 18 december 1924 fastställde skolöverstyrelsen undervisningsplan för en lärlingsskolans yrkeskurs för trädgårdslärlingar, som styrelsen för Hälsingborgs lärlingsskola anmält sig vilja anordna. Skolöverstyrelsen fann sig för det dåvarande kunna anse, att trädgårdsmästaryrket vore att anse såsom hantverksyrke. Frågan huruvida så skall kunna anses vara fallet har emellertid kommit i ett annat läge, sedan kommerskollegium funnit sig förhindrat att fastställa trädgårdsmästaryrket såsom mästaryrke enligt kungörelsen den 11 oktober 1940 (nr 873). Kollegium har därvid ansett trädgårdsmästaryrket tillhöra jordbruket och dess binäringar.

Överstyrelsen har i ärendet inhämtat yttrande från lantbruksstyrelsen, som bestyrkt den av kommerskollegium hävdade uppfattningen rörande yrkets näringstillhörighet. Vid förda överläggningar med lantbruksstyrelsen har emellertid å andra sidan framhållits, att styrelsen icke disponerade medel eller möjligheter i övrigt att å de orter, där kurser av detta slag förekommit och visat sig vara av behovet, anordna egna kurser. Därest undervisningsplaner fastställdes efter hörande av lantbruksstyrelsen, vore det ett allmänt intresse, att liknande kurser alltfört kunde anordnas vid lärlings- och yrkesskolorna. Överstyrelsen för yrkesutbildning har vid detta förhållande och med beaktande även av att trädgårdsmästarna, enligt vad som bestyrkts från hantverkshåll, ofta tillhöra hantverkarnas lokalorganisationer och sålunda i många fall själva betrakta sig såsom hantverkare, funnit sig böra medgiva fortsatt statsbidrag för innevarande budgetår för de kurser av detta slag, som pågingo läsåret 1943/44. Överstyrelsen avser att även framgent bevilja statsbidrag för anordnande av lärlings- och yrkesskolkurser för trädgårdslärlingar och trädgårdsarbetare, därest erinran häremot icke reses från Kungl. Maj:ts sida.

Statskontoret har anfört:

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört synes uppenbart, att lärlings- och yrkesskolkurser för trädgårdslärlingar och trädgårdsarbetare — vilka enligt vad statskontoret under hand inhämtat innevarande budgetår påbörjats eller påtänkts i Stockholm, Göteborg, Lund och Huskvarna — icke höra till utbildning i hantverk, industri, handel eller husligt arbete, vilka näringsgrenar omfattas av bestämmelserna i stadgan för den kommunala yrkesundervisningen samt i kungörelsen angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. Det föreliggande förslaget torde avse, att statsbidrag det oaktat skulle utgå enligt för dylika läroanstalter gällande grunder. Då olika slag av kurser på trädgårdsnäringsens område för närvarande anordnas med understöd från under nionde huvudtiteln anvisade anslag, synes den naturliga utvägen vara, att den under lantbruksstyrelsens inseende stående kursverksamheten utvidgas för att tillgodose eventuellt förefintligt behov av kurser för trädgårdsarbetare och trädgårdslärlingar. Statskontoret kan nämligen icke finna det tillfredsställande, att för kursverksamhet inom sagda näringsgren disponeras anslag under åttonde huvudtiteln. Det synes också angeläget, att man icke fränfaller den begränsning av utbildningsverksamheten vid de kommunala yrkesundervisningsanstalterna, som sedan gammalt gällt och som framgår av bestämmelserna rörande dessa läroanstalter. Dessa bestämmelser ha för övrigt tillkommit efter riksdagens hörande, och ett bifall till framställningen torde fördenskull förutsätta riksdagens medverkan.

d) Anslagsberäkningar.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår höjas med 700 000 kronor till 3 700 000 kronor. Överstyrelsen har anfört:

För budgetåret 1944/45 ha understöd sökts med i avrundade tal 3 012 000 kronor till avlöning av lärare och 676 000 kronor till undervisningsmateriel eller tillhopa 3 688 000 kronor. Överstyrelsen har till och med den 31 juli 1944 beviljat understöd med 2 974 000 kronor till avlöning av lärare och 509 000 kronor till undervisningsmateriel eller tillhopa 3 483 000 kronor.

En jämförelse mellan de sökta understöden för budgetåren 1943/44 och 1944/45 visar en ökning från 3 261 000 kronor för det förstnämnda budgetåret till 3 688 000 kronor för det sistnämnda. Denna ökning kan sägas i stort sett motsvara en normal utveckling av skolornas verksamhet, ehuru väl ökningen i någon mån betingats av nyinrättade flygmekanikeravdelningar. För att helt kunna kontrollera, vilka kurser, som komma att anordnas vid de särskilda skolorna, har överstyrelsen föreskrivit, att under budgetåret 1944/45 statsunderstöd icke må utan överstyrelsens särskilda medgivande utgå för kurser, som icke upptagits i årets understödsansökan, även om undervisningsplan tidigare fastställts för desamma och det beviljade understödet skulle lämna tillgång därtill genom att andra, i ansökan uppgivna kurser av någon anledning icke kommit till stånd.

De av överstyrelsen för innevarande budgetår beviljade understöden uppgå sammanlagt till högre belopp än det, varmed anslaget är uppfört. Liksom under tidigare budgetår har man emellertid anledning räkna med att den verkliga medelsförbrukningen kommer att hålla sig inom anslagets ram, på grund av att tilltänkta avdelningar i åtskilliga fall bli upprättade först senare under året eller ej alls komma till stånd.

Med hänsyn till den utvidgning av det kommunala yrkesskolväsendet, som torde böra förutsättas under budgetåret 1945/46 bland annat genom att samtliga planerade flygmekanikeravdelningar komma att vara i full drift redan vid budgetårets början, ävensom till den kostnadsökning, som beräknas uppkomma genom upphävande av bestämmelsen, att statsunderstöd ej må utgå till undervisning i främmande språk i lärlingsskolor, lärlingskurser och kurser för äldre, torde man böra räkna med en medelsförbrukning av i runt tal 3 500 000 kronor. Överstyrelsen utgår härvid från att — med nyss angivna undantag — nu gällande restriktioner skola bibehållas. Av nyssnämnda belopp torde förslagsvis 3 000 000 kronor böra avses till lärarlöner och 500 000 kronor till undervisningsmateriel. Vid bifall till överstyrelsens förslag om höjning av statsunderstödet för undervisning i husligt arbete bör anslagsposten till lärarlöner uppräknas med 200 000 kronor till 3 200 000 kronor.

Statskontoret har framhållit, att nettoutgiften å anslaget sistlidet budgetår uppgått till i runt tal 2 400 000 kronor eller något mindre än närmast föregående budgetår. Ehuru orsaken till detta förhållande kunde vara en viss förskjutning i redovisningen av statsbidragen, kunde likväl ifrågasättas, om icke ökningen av anslaget borde begränsas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 300 000 kronor. Statskontoret har härvid icke räknat med någon höjning av understödet för undervisning i husligt arbete.

I besparingssyfte har under krigsåren meddelats föreskrift om att statsunderstöd icke må utgå till undervisning i främmande språk i lärlingsskolor, lärlingskurser eller kurser för äldre. Med hänsyn till vad överstyrelsen för yrkesutbildning anfört biträder jag överstyrelsens förslag, att denna föreskrift icke skall givas fortsatt giltighet efter utgången av innevarande budgetår. Understöd till undervisning i främmande språk torde dock endast i undantagsfall böra beviljas för andra yrkesavdelningar än sådana, i vilka handelsundervisning meddelas. Vad jag sålunda förordat torde medföra en merutgift för statsverket av omkring 15 000 kronor.

Undervisningen i husligt arbete vid anstalterna för yrkesundervisning har hittills i statsbidragshänseende intagit en mindre gynnsam ställning än undervisningen i hantverk, industri och handel. Statsunderstödet till de tre sistnämnda yrkesgrenarna har alltsedan år 1933 för undervisningstimme utgått med högst 2 kronor 35 öre på det lägre stadiet och högst 2 kronor 55 öre på det högre stadiet, vilka belopp motsvara en avlöning av respektive 3 kronor 52 öre och 3 kronor 82 öre. Understödet för undervisning i husligt arbete åter utgår efter den av 1942 års riksdag vidtagna höjningen av det samma med högst 1 krona 80 öre på det lägre och högst 1 krona 95 öre på det högre stadiet. Dessa belopp motsvara en avlöning av respektive 2 kronor 70 öre och 2 kronor 92 öre för undervisningstimme. För det av överstyrelsen nu framlagda förslaget om höjning av statsbidraget till undervisning i husligt arbete tala enligt min mening starka skäl. Jag vill särskilt framhålla vikten av att kommunerna icke av en jämförelsevis ogynnsam avvägning av statsbidraget föranledas att alltför mycket begränsa den ifrågavarande yrkesundervisningen. Jag anser mig därför böra biträda överstyrelsens föreliggande förslag. Statsunderstödet torde alltså från och med nästa budgetår böra utgöra i lärlingsskola för husligt arbete eller hus-hållsskola ävensom i lärlingsskola för industri eller hantverk i läroämnen, som avse husligt arbete, högst 2 kronor 35 öre samt i yrkesskola för husligt arbete högst 2 kronor 55 öre för undervisningstimme. I enlighet med överstyrelsens beräkningar torde höjningen av understödet för undervisning i husligt arbete kunna beräknas medföra en merutgift för nästa budgetår under ifrågavarande anslag av i runt tal 200 000 kronor, varav 30 000 kronor såsom en följd av den utvidgning av undervisningen, som torde vara att förvänta på grund av det höjda understödet.

Bestämmelserna i gällande stadga för den kommunala yrkesundervisningen och kungörelse angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning avse utbildning för yrken, tillhörande näringsgrenarna hantverk, industri, handel och husligt arbete. Sedan ett tjugotal år tillbaka har trädgårdsmästaryrket ansetts såsom hantverk vid bedömning av framställningar om understöd till vid kommunala anstalter för yrkesundervisning anordnade kurser i detta yrke. Enligt vad överstyrelsen för yrkesutbildning meddelat har yrket i fråga nu av kommerskollegium

och lantbruksstyrelsen förklarats hänförligt till jordbruket och dess binäringar. Överstyrelsen har nu föreslagit, att statsbidrag det oaktat skall kunna utgå från förevarande anslag enligt för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder till lärlings- och yrkesskolkurser, som anordnas vid dylika anstalter för trädgårdslärlingar och trädgårdsarbetare.

I detta sammanhang torde jag få erinra, att överstyrelsen för yrkesutbildning efter samråd med kommerskollegium i skrivelse den 20 december 1944 underställde Kungl. Maj:ts prövning frågan om statsbidrag till en vid Göteborgs stads skolor för yrkesundervisning planerad yrkesskola för sjömän av manskapsgrad (däcks- och maskinpersonal). Överstyrelsen erinrade därvid, att 1943 års riksdag (skrivelsen 414) uttalat, att starka skäl talade för att vid yrkesskolväsendets utbyggnad hänsyn toges till behovet av särskild yrkesutbildning för sjöfolk av manskapsgrad. Detta slag av yrkesutbildning borde enligt riksdagens mening lämpligen falla under verksamhetsområdet för överstyrelsen för yrkesutbildning. Överstyrelsen erinrade vidare, att frågan om anordnande av utbildning för sjöfolk av manskapsgrad vore föremål för övervägande av sakkunniga. Då det emellertid sannolikt komme att dröja avsevärd tid, innan statsmakterna tagit ställning till de sakkunnigas förslag, och då överstyrelsen efter samråd med kommerskollegium funnit det önskvärt, att utbildning av ifrågavarande slag snarast möjligt komme till stånd, förordade överstyrelsen, att ett försök gjordes utan avvaktande av sagda förslag. Genom beslut den 26 januari 1945 medgav Kungl. Maj:t, att statsunderstöd finge under de i gällande kungörelse angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning stadgade villkor och förutsättningar utgå för anordnande vid Göteborgs stads skolor för yrkesundervisning våren 1945 av de planerade lärlingskurserna för däcks- och maskinpersonal. Tillika förordnade Kungl. Maj:t, att kurserna skulle stå under inseende av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Det synes mig vara lämpligt, att det kommunala yrkesskolväsendet i viss utsträckning utnyttjas även för utbildning inom andra yrken än sådana, som kunna hänföras till industri, hantverk, handel eller husligt arbete. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet anser jag mig därför böra förorda, att statsunderstöd må utgå från förevarande anslag till vid kommunala anstalter för yrkesundervisning anordnade lärlings- och yrkesskolkurser för trädgårdslärlingar och trädgårdsarbetare. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall skall äga medgiva, att understöd utgår från förevarande anslag till anordnande av utbildning även i andra yrken, vilka icke äro att hänföra till industri, hantverk, handel eller husligt arbete.

Medelsbehovet för nästa budgetår påverkas — förutom av den av mig förordade höjningen av understödet för undervisning i husligt arbete och

ändringen av gällande besparingsföreskrifter, såvitt desamma avse undervisning i främmande språk — av den kommunala yrkesundervisningens fortgående utvidgning. Enligt överstyrelsens förslag bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjas med 700 000 kronor. Med beaktande av vad statskontoret anfört i fråga om anslagsberäkningen finner jag det vara tillräckligt, att anslaget uppräknas med 550 000 kronor och således uppföres med 3 550 000 kronor.

2. Förslagsanslaget till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 460 000 kronor.

I skrivelsen 1944: 8, punkt 210, erinrade riksdagen, i anledning av motionerna I:58 och II:101, därom, att riksdagens statsutskott i utlåtandet 1943: 8, punkt 195, på grund av motionsvis framställda yrkanden om utredning angående de enskilda yrkesundervisningsanstalternas ställning och behov, uttalat, att Kungl. Maj:t redan fått sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och att riksdagen vore övertygad om att nämnda spörsmål så snart som möjligt komme att bliva föremål för närmare omprövning från Kungl. Maj:ts sida. Riksdagen ville nu ifrågasätta, huruvida icke en undersökning av förhållandena på detta område kunde befinnas påkallad, varvid till prövning syntes böra icke blott upptagas frågan om behovet av en allmän förhöjning av statens understöd till de enskilda yrkesundervisningsanstalterna utan även de lämpliga fördelningsgrunderna för understödets utgående.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 9 juni 1944 fäst överstyrelsens för yrkesutbildning uppmärksamhet på vad riksdagen sålunda anfört angående önskvärldheten av viss översyn av de enskilda yrkesundervisningsanstalternas ställning och behov, har *överstyrelsen för yrkesutbildning* i skrivelse den 20 december 1944 framlagt utredning och förslag i ämnet. Häröver ha ytt-randen avgivits av *statskontoret* och *riksräkenskapsverket*.

Överstyrelsens utredning och förslag.

I sin skrivelse anför *överstyrelsen för yrkesutbildning* till en början i huvudsak följande.

Beslut om statsunderstöd till enskilda anstalter för yrkesundervisning i den form, vari det fortfarande i huvudsak utgår, fattades första gången av 1918 års riksdag som en del av det omfattande beslutet rörande praktiska ungdomsskolor. De sakkunniga, som år 1916 tillkallats för att biträda vid den fortsatta utredningen av frågorna om den lägre tekniska undervisningen m. m., framhöllo i sitt den 3 oktober 1917 avgivna betänkande bland annat, att, därest enskilda yrkesskolor, arbetande efter de riktlinjer, som av

de sakkunniga uppdragits för kommunala läroanstalter, fyllde ett verkligt behov, de enligt de sakkunnigas förmenande borde av staten understödjas på ett i jämförelse med motsvarande kommunala läroanstalter lika verkligt och i särskilda fall till och med verksammare sätt.

Till de av 1916 års sakkunniga i berörda spørsmål framförda synpunkterna anslöt sig departementschefen (propositionen 1918:96) och föreslog, att statsunderstöd till enskilda anstalter för yrkesundervisning måtte utgå efter i huvudsak samma grunder som för motsvarande av kommun uppriktad skola, vilket också blev riksdagens beslut.

I kungörelsen den 16 september 1918 (nr 771) angående statsunderstöd åt skolor för den lägre yrkesundervisningen meddelades närmare bestämmelser angående statsunderstöd till enskilda skolor för yrkesundervisning. Denna kungörelse upphävdes genom den i huvudsak fortfarande gällande kungörelsen den 4 november 1921 (nr 705) angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. Jämlikt denna kungörelse må till enskild anstalt för yrkesundervisning, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå understöd med belopp, som av Kungl. Maj:t bestämmes. För utgående av statsunderstöd gäller, att anstalten skall stå under inseende av överstyrelsen för yrkesutbildning ävensom, där ej vid understödets beviljande Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver, vara underkastad de särskilda bestämmelser, som av Kungl. Maj:t äro eller varda meddelade angående statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Jämlikt kungörelsen den 4 november 1921 (nr 707) med bestämmelser angående statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning skola vissa paragrafer i stadgan för den kommunala yrkesundervisningen (1921:706) i tillämpliga delar gälla för enskilda anstalter för yrkesundervisning. Undervisningen vid enskilda anstalter för yrkesundervisning skall bestridas av lärare, som blivit av skolöverstyrelsen godkända för ändamålet. Dylig anstalts lokaler samt inrednings- och undervisningsmateriel skola godkännas av skolöverstyrelsen. Reglemente med undervisningsplan, innefattande jämväl bestämmelser rörande inträdesfordringar och lärjungeavgifter, skall underställas skolöverstyrelsen för godkännande.

Överstyrelsen vill erinra om att understöden efter förslag av överstyrelsen bestämmas av Kungl. Maj:t till vissa högsta belopp dels för lärares och föreläsares avlöning, dels ock för anskaffande samt underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Beträffande understödsbeloppet för avlöningar fastställs för de flesta anstalterna, att avlöningarna till föreståndare och lärare skola uppgå till minst 1½ gånger (i vissa fall 2 gånger) statsunderstödet till avlöningar, varjämte för de flesta anstalterna understödsbeloppet för avlöningar fastställs till visst högsta belopp för undervisningstimme. I sistnämnda avseende samt i fråga om maximiunderstöd till undervisningsmateriel tillämpas samma grunder, som gälla för de kommunala anstalterna för yrkesundervisning, vilket dock endast i något enstaka undantagsfall innebär, att de till de enskilda anstalterna för yrkesundervisning faktiskt utgående understöden äro beräknade efter för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder.

Överstyrelsen lämnar i det följande en översikt över utvecklingen beträffande de statsunderstödda enskilda anstalterna för yrkesundervisning. Av redogörelsen härför inhämtas bland annat följande.

Att understödsformen i fråga fyllde ett behov, framgår därav, att efter en relativt kort tid ett stort antal skolor av ifrågavarande typ erhöilo statsunderstöd. Ganska stora förändringar ha under årens lopp skett beträffande vilka enskilda anstalter för yrkesundervisning, som erhållit statsunderstöd. Icke få dylika skolor ha övertagits av kommunerna, andra ha upphört och nya ha tillkommit. Det kan nämnas, att av de 55 skolor, som erhållit statsunderstöd för budgetåret 1944/45, kvarstå 41 sedan budgetåret 1928/29.

Statsunderstödens belopp ha också växlat avsevärt. Här lämnas en sammanställning av de av riksdagen för varje budgetår från och med 1929/30 beviljade anslagen:

1929/32	675 000
1932/33	495 000
1933/36	400 000
1936/38	450 000
1938/40	495 000
1940/42	415 000
1942/43	425 000
1943/44	450 800
1944/45	460 000

De avsevärda sänkningar i de utgående understödsbeloppen, som företogs åren 1932, 1933 och 1940, hade sin grund i statsfinansiella skäl.

Beträffande elevantalet föreligga fullständiga uppgifter först från och med läsåret 1934/35. Ett annat mått på skolornas verksamhet erhålles genom antalet lärartimmar. Elevantalet och antalet lärartimmar under läsåren 1934/43 framgå av efterföljande sammanställning:

Läsår	Antal elever	Antal lärartimmar
1934/35	7 785	306 726
1935/36	7 747	309 572
1936/37	7 958	308 470
1937/38	7 717	306 399
1938/39	8 136	304 102
1939/40	7 369	304 137
1940/41	7 168	300 523
1941/42	7 960	299 272
1942/43	8 604*	317 204

* Anm.: Siffrorna äro preliminära.

Elevantalet och antalet lärartimmar visa sig sålunda under den period, för vilken redovisning lämnats, ha varit relativt konstanta, dock är en ökning av elevantalet märkbar under de båda senaste redovisningsåren och av lärartimmarna under det senaste året. Vid tolkningen av siffrorna måste man beakta, att antalet understödda skolor något minskats, huvudsakligen genom kommunalisering, samt vidare att de företagna nedsättningarna i

statsunderstöden i hög grad måste ha verkat hämmande på skolornas verksamhet och utveckling. Med tanke på vad som nu anförts, torde man tryggt kunna säga, att de angivna siffrorna utgöra belägg för att nu ifrågavarande skolor väl hävdad sin plats inom det praktiska skolväsendet och att den insats, de gjort för ungdomens yrkesutbildning, varit av stor betydelse.

Överstyrelsen går i fortsättningen in på frågan om de statsunderstödda enskilda anstalternas för yrkesundervisning nuvarande ställning och behov och finner därvid, att en avsevärd förhöjning av statsunderstöden är erforderlig. Överstyrelsen anför:

För ifrågavarande utredning har överstyrelsen från anstalterna i fråga infordrat särskilda ekonomiska uppgifter avseende de senaste åren samt andra upplysningar av intresse, varjämte överstyrelsen hos skolöverstyrelsens statistiska avdelning inhämtat vissa uppgifter. I övrigt ha till grund för utredningen legat de statsunderstödsansökningar, som anstalterna ingivit för anslagsåret 1944/45 ävensom annat i överstyrelsen tillgängligt material rörande dessa skolor (årsberättelser, reglementen m. m.).

Beträffande den uppgift, som tillkommer de enskilda anstalterna för yrkesundervisning, torde överstyrelsen kunna fatta sig kort. Dessa skolors friare organisation har gjort, att de blivit ett värdefullt komplement till de kommunala yrkesundervisningsanstalterna. Många betydelsefulla initiativ ha tagits vid de enskilda anstalterna för yrkesundervisning. Icke minst värdefull har den verksamhet varit, som bedrivits av yrkesorganisationernas skolor. Så har, till exempel, Köpmannainstitutet i Stockholm kommit att intaga en central ställning, då det gällt att organisera och ge innehåll åt den kursverksamhet för detaljhandelsanställda, som under de senare åren i allt större omfattning vuxit fram vid de kommunala anstalterna för yrkesundervisning landet runt. Många av de statsunderstödda enskilda anstalterna för yrkesundervisning, särskilt de för handel och husligt arbete, kunna sägas delvis fylla den uppgift, som tillkommer de centrala verkstadsskolorna i fråga om hantverk och industri. Nu åsyftade enskilda anstalter för yrkesundervisning emottaga ofta elever från hela landet eller åtminstone från en viss, större del av vårt land. Om icke dessa skolor hade funnits, så hade det för ett rationellt ordnande av yrkesutbildningen varit ofrånkomligt att på något sätt framskapa desamma.

Av vad som nu anförts, torde det stå klart, att det enligt överstyrelsens mening måste vara principiellt riktigt, att enskilda anstalter för yrkesundervisning, som på ett förtjänstfullt sätt fylla nödvändiga uppgifter i yrkesutbildningens tjänst, få verksamt ekonomiskt stöd från statens sida.

På grund av de enskilda skolornas skiftande organisationsformer och verksamhet lämpar sig det av överstyrelsen sammanbragta materialet ej i full utsträckning för statistisk bearbetning. Det har emellertid ej syntts nödvändigt att meddela siffersammanställningar från en oavbruten serie av år. Tendensen framträder tillräckligt tydligt även om siffror angivas endast för vissa år.

Här nedan lämnas en sammanställning över de enskilda anstalternas för yrkesundervisning inkomster och utgifter för vissa år, varvid för att underlätta ett studium endast totalbeloppen angivas i absoluta tal och delbeloppen i procent av totalbeloppen.

Inkomster:

Inkomstposter	1931/32	1936/37	1940/41	1941/42
	%	%	%	%
Bidrag av staten	25.5	19.8	17.0	15.9
» » ägaren	20.6	15.9	24.0	23.4
Främmande bidrag	17.1	18.3	18.6	18.2
Lärjungeavgifter	34.0	41.7	35.3	38.9
Nettovinst på säljbar produktion	2.8	3.9	5.0	3.6
Övriga inkomster	—	0.4	0.1	—
Totalbelopp kronor	2 543 471	2 278 404	2 363 897	2 531 970

Anm.: Enligt preliminära siffror för budgetåret 1943/44 utgjorde bidraget från staten 13.3 % och lärjungeavgifterna 36.7 % av det sammanlagda inkomstbeloppet.

Utgifter:

Utgiftsposter	1931/32	1936/37	1940/41	1941/42
	%	%	%	%
Lärlöner	58.5	55.2	53.2	54.4
Anskaffning av stadigvarande undervisningsmateriel	2.8	2.8	3.8	2.9
Underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel	3.0	3.4	3.0	2.8
Inköp av inventarier	1.5	0.9	1.5	1.0
Råvaru-, kraft- och maskinkostnader	2.1	1.3	2.5	2.6
Allmänna omkostnader	28.6	33.0	31.5	32.5
Nettoförlust på säljbar produktion	2.9	2.9	4.0	3.3
Stipendier och dylikt	0.6	0.5	0.5	0.5
Totalbelopp kronor	2 543 471	2 278 404	2 363 897	2 531 970

För jämförelses skull anföras här motsvarande siffror för de kommunala anstalterna för yrkesundervisning, varvid är att märka, att verkstadsskolorna för viss arbetslös ungdom ingå i siffrorna för 1936/37 men icke i övriga siffror.

Inkomster:

Inkomstposter	1931/32	1936/37	1940/41	1941/42
	%	%	%	%
Bidrag av staten	37.2	43.2	30.5	26.7
» » ägaren	50.9	40.4	53.6	56.0
Främmande bidrag	4.2	4.5	4.5	5.1
Lärjungeavgifter	7.2	10.3	9.9	10.6
Nettovinst på säljbar produktion	0.2	1.4	1.0	1.3
Övriga inkomster	0.3	0.2	0.5	0.3
Totalbelopp kronor	3 283 240	6 174 310	7 133 012	8 042 155

Utgiftsposter	Utgifter:			
	1931/32 %	1936/37 %	1940/41 %	1941/42 %
Lärlöner	59.5	53.9	58.2	57.2
Anskaffning av stadigvarande undervisningsmateriel	5.4	11.1	5.1	5.5
Underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel	3.7	3.8	4.4	3.8
Inköp av inventarier	1.6	2.3	1.0	0.9
Råvaru-, kraft- och maskinkostnader	1.1	1.4	1.3	1.5
Allmänna omkostnader	25.7	24.4	27.1	29.0
Nettoförlust på säljbar produktion	2.2	1.9	2.1	1.6
Stipendier (arbetspremier)	0.8	1.2	0.8	0.5
Totalbelopp kronor	3 283 240	6 174 310	7 133 012	8 042 155

Vad man vid ett studium av ovanstående sammanställningar främst lägger märke till är, hur avsevärt för de enskilda anstalterna för yrkesundervisning statsbidragets procentuella andel i inkomsterna minskat; från 25.5 procent år 1931/32 till 15.9 procent år 1941/42 och (enligt preliminära siffror) 13.3 procent år 1943/44.

Ytterligare några siffror kunna anföras. Läsåret 1934/35 hade de enskilda anstalterna för yrkesundervisning ett elevantal av 7 785. Lärjungeavgifterna nämnda läsår uppgingo till 819 377 kronor och ägarens bidrag till 407 274 kronor. Läsåret 1941/42, då elevantalet var 7 960, uppgingo lärjungeavgifterna till 984 165 kronor och ägarens bidrag till 594 832 kronor.

En uträkning har även gjorts beträffande förhållandet mellan de statsunderstödda enskilda anstalternas utgifter för lärlöner och erhållet statsunderstöd till lärlöner anslagsåret 1943/44, varvid det visat sig att statsunderstödet uppgick till endast 26.3 procent av utgifterna för lärlöner (siffran är dock preliminär). I runt tal uppgå alltså lärlönerna vid dessa anstalter till fyra gånger större belopp än det för detta ändamål erhållna statsunderstödet.

Verksamheten såsom sådan vid de flesta av ifrågavarande skolor har under senare år gått med underskott. Det ställer sig emellertid svårt att med ledning av utredningsmaterialet exakt angiva dessa underskott, då täckning för desamma i allmänhet sammanförts med bidrag från ägaren till en enda inkomstpost. För att nedbringa underskotten synas även flera skolor ha varit tvungna att inskränka sin verksamhet.

Att de företagna kraftiga nedskärningarna i understödsbeloppen i hög grad måst hämma dessa skolors verksamhet torde ligga i öppen dag. Nya skolor och kurser ha endast i ringa omfattning kunnat komma till stånd. Förutom nedskärningen av statsunderstöden har också den inträdda prisstegringen ökat skolornas bekymmersamma ekonomiska ställning. Lärarna vid dessa skolor ha icke i samma omfattning som statligt och kommunalt anställda lärare kunnat kompenseras för levnadskostnadernas stegring. Detta förhållande har medfört, att ifrågavarande skolors förmåga att i konkurrens med andra skolor draga till sig goda lärarkrafter nedsatts. Lärjungeavgifterna ha ofta måst tjäna som regulator, då det för skolorna gällt att skaffa inkomster till täckning för de nödvändiga utgifterna. Att genom ökning av lärjungeavgifterna vid dylika praktiska skolor försvåra ungdoms-

mens utbildning för praktiska levnadsbanor rimmar dock illa med det särskilt på senare år allt mer uttalade intresset från statsmakternas sida att draga ungdomen från teoretiska till praktiska utbildningslinjer.

Överstyrelsen anser, att på de skäl, som nu anförts, en avsevärd förhöjning av statsunderstöden till enskilda anstalter för yrkesundervisning är erforderlig.

Beträffande grunderna för tilldelning av understöd anför överstyrelsen följande.

Såsom förut antytts förutsatte 1918 års riksdag, att nu ifrågavarande understöd skulle utgå efter i huvudsak de för av kommun inrättade skolor gällande grunder. Enligt nu gällande författning (1921:705) må understöd utgå efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall med belopp, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Från de enskilda anstalternas för yrkesundervisning sida har ofta framförts klagomål över att skolorna icke i förväg med trygghet kunnat räkna med bestämda belopp i statsunderstöd. Vid de företagna avsevärda minskningarna av statsunderstödsbeloppen ha skolorna fått sina understöd väsentligt nedskurna och ha haft stora svårigheter att inrätta sig efter de ändrade anslagsförhållandena. Ibland ha skolorna framfört klagomål över att möjlighet till anslag till nytillkomna skolor måst skapas på så sätt, att de skolor, som förut erhållit statsunderstöd, fått sina understöd minska. Skolorna ha också, måhända med visst fog, gjort gällande, att anslagsfördelningen icke skett efter fullt rationella grunder. Sålunda ha nya skolor, som tillkommit under en tid, då medelstillgången varit relativt riklig, erhållit proportionsvis bättre anslag än skolor, som tillkommit, då medelstillgången varit sämre. Justeringar uppåt av de understöd, som en gång tilldelats skolorna, sägas ha varit svåra att uppnå, hur berättigade anspråken än må ha varit.

På anförda skäl anser överstyrelsen det önskvärt, att mera bestämda fördelningsgrunder beträffande ifrågavarande understöd, i den mån så är möjligt, bli tillämpade. De fördelningsgrunder, som då lämpligen kunna komma i fråga, torde vara de, som gälla för kommunala anstalter för yrkesundervisning.

Visserligen skulle skäl kunna anföras för att nu nämnda fördelningsgrunder skulle tillämpas beträffande samtliga statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning, men av skäl, som framgå av den följande framställningen, anser sig överstyrelsen icke kunna förorda en dylik anordning. Även statsfinansiella skäl torde tala för ett dylikt ställningstagande.

För överskådlighetens skull bruka ifrågavarande anstalter för yrkesundervisning indelas i tre grupper: grupp I omfattar huvudsakligen skolor för hantverk och industri (men även ett par skolor av mera blandad typ); grupp II omfattar skolor för handelsundervisning och grupp III skolor för husligt arbete (vid en hithörande skola förekommer också handelsundervisning). Nu nämnda mera formella uppdelning är till viss fördel vid understödsfrågornas beredning i överstyrelsen och tillämpas i de brev, vari Kungl. Maj:t för varje anslagsår anvisar understöd till de olika skolorna. Denna uppdelning vill överstyrelsen bibehålla men vill föreslå, att skolorna därjämte indelas i undergrupper A och B, varvid statsunderstödet för de skolor, som föras till A-gruppen, beräknas enligt för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder, medan de skolor, som föras till B-gruppen, erhålla statsunderstöd efter prövning i varje särskilt fall.

Överstyrelsen har också övervägt, huruvida anslaget till berörda skolor lämpligen kunde uppdelas i två helt skilda anslag. Därigenom skulle emellertid uppdelningen av de olika skolorna på två grupper få en mera permanent karaktär och skillnaden i understödshänseende mellan skolorna bli alltför markerad, varför överstyrelsen icke vill förorda en dylik åtgärd.

Om uppdelningen av skolorna företages enligt det av överstyrelsen föreslagna tillvägagångssättet, kan en skola utan svårighet överföras från den ena gruppen till den andra, om tillräckliga skäl tala därför. Överstyrelsen skulle varje år i sina petita preliminärt avgiva förslag om uppdelningen för nästkommande budgetår samt vid sitt förslag till fördelning av det av riksdagen beviljade anslaget lämna definitivt förslag till ifrågavarande uppdelning, varefter det på samma sätt som hittills tillkomme Kungl. Maj:t att fatta beslut om det anslag, som skulle utgå till varje särskild skola.

Det egentligt nya i det nu framlagda förslaget skulle sålunda vara, att statsmakterna principiellt medgäve, att beträffande vissa enskilda anstalter för yrkesundervisning statsunderstödet beräknades efter de för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunderna. Någon författningsändring synes icke vara nödvändig.

Fördelen för de skolor, som komme att hänföras till A-gruppen, vore, förutom att flera av dem skulle få sina understöd åtskilligt höjda, att de kunde känna sig mera trygga med avseende på statsunderstödens storlek. Det torde kunna förutsättas, att en överflyttning av en skola från A-gruppen till B-gruppen endast i undantagsfall skulle förekomma.

Då det nu gäller att framställa ett konkret förslag till uppdelning av ifrågavarande anstalter på de nämnda bägge grupperna, vill överstyrelsen framhålla, att detta givetvis är en vansklig och i viss mån grannliga uppgift. Överstyrelsen vill från början starkt understryka, att uppdelningen ej på något sätt är att fatta såsom en *värdering* av de olika skolornas verksamhet. Samtliga de enskilda anstalter för yrkesundervisning, som erhålla statsunderstöd, utföra en värdefull verksamhet i den praktiska utbildningens tjänst; detta är ju förutsättningen för att de över huvud skola erhålla statligt understöd.

Överstyrelsen har vid sitt förslag till fördelning av ifrågavarande skolor på de båda grupperna i huvudsak låtit följande synpunkter vara bestämmande.

Skolornas gruppering avgöres i första hand med hänsyn till om huvudmannen är antingen en allmän institution, därmed jämförlig organisation etc. eller enskild person, bolag etc. (ägandeförhållandet). Denna indelningsgrund är emellertid ej tillfyllest. Hänsyn måste även tagas till omfattningen och arten av skolans verksamhet samt till skolans ekonomiska förhållanden. Skolornas gruppering skulle med utgångspunkt härifrån ske enligt följande principer.

1. *Ägandeförhållandet.* Skolor, som ägas av *föreningar*, vilka äro bildade för skolverksamhetens bedrivande och vilka uppenbarligen icke åsyfta att giva sina medlemmar ekonomisk vinst av skolverksamheten, och vidare skolor, som drivas av *yrkesorganisationer* av olika slag, samt slutligen *stiftelse-skolor* kunna, ur ägandeförhållandets synpunkt, lämpligen hänföras till grupp A. Anstalter med *enskild ägare* synas liksom skolor, ägda av *bolag*, i regel böra hänföras till grupp B.

2. *Omfattningen och arten av skolans verksamhet.* Vissa statsunderstödda enskilda anstalter för yrkesundervisning bedriva en verksamhet, som i och för sig är väl värd att understödjas men som dock sker i former, vilka

så avvika från de av kommunala anstalter för yrkesundervisning vanligen anordnade kurserna, att statsunderstödet till nu åsyftade anstalter svårigen kan beräknas efter för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder. Sådana skolor böra alltså oavsett ägandeförhållandet hänföras till grupp B.

3. *Skolans ekonomiska förhållanden.* Beträffande skolor med större kapitaltillgångar (donationer eller liknande) synas friare beräkningsgrunder böra tillämpas och prövning i varje särskilt fall företagas. Även dessa skolor böra hänföras till grupp B.

Överstyrelsen framlägger i det följande, närmast för beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår, förslag till indelning i olika grupper av de enskilda anstalter för yrkesundervisning, vilka erhållit statsunderstöd för budgetåret 1944/45. Beträffande förslaget detaljer torde få hänvisas till handlingarna. Här torde böra nämnas, att av de 55 enskilda anstalter för yrkesundervisning, som erhållit statsunderstöd för innevarande budgetår, 28 hänförts till A-gruppen och de övriga 27 till B-gruppen. Anslagsbehovet har överstyrelsen beräknat till 505 000 kronor för de anstalter, som hänförts till A-gruppen, och till 210 000 kronor för de anstalter, som hänförts till B-gruppen. Överstyrelsen anför:

Till de enskilda anstalter för yrkesundervisning, som hänförts till A-gruppen, har för anslagsåret 1944/45 statsunderstöd beviljats med 268 763 kronor till lärares och föreläsares avlöning samt med 19 835 kronor till anskaffning samt underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel eller tillhoppa med 288 598 kronor. Om statsunderstödet till nu ifrågavarande enskilda anstalter för yrkesundervisning beräknats enligt för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder, skulle understödet till lärares och föreläsares avlöning för anslagsåret 1944/45 ha uppgått till i runt tal 385 000 kronor. Läggas härtil den merkostnad, 57 500 kronor, som uppkommer, om överstyrelsens förslag om höjning av statsunderstödsbeloppen till kurser i husligt arbete bifalles, kommer man fram till ett belopp av 442 500 kronor.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 får man å ena sidan utgå ifrån att liksom vid motsvarande kommunala anstalter för yrkesundervisning ej alla i statsunderstödsansökningarna upptagna kurser komma till stånd, varför statsunderstödet i vissa fall ej kan av skolorna utnyttjas i sin helhet, men å andra sidan bör vid anslaget beräknande någon marginal medtagas för möjliggörande av skolverksamhetens utveckling. Överstyrelsen uppskattar anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 till lärares och föreläsares avlöning för de enskilda anstalter för yrkesundervisning, som hänförts till A-gruppen, till 460 000 kronor.

De enskilda anstalterna för yrkesundervisning ha varit sämre tillgodosedda än kommunala anstalter för yrkesundervisning beträffande beviljade statsunderstöd för undervisningsmateriel. För anslagsåret 1944/45 utgjorde för de enskilda anstalterna för yrkesundervisning statsunderstödet till undervisningsmateriel ej fullt 7 procent av hela understödssumman. För de kommunala anstalterna för yrkesundervisning överstiger motsvarande tal som regel 15 procent. Om nu de enskilda anstalterna för yrkesundervisning anses böra vara föremål för verksammare statsunderstöd, böra även statsunder-

stöden till anskaffning samt underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel uppräknas. För all praktisk utbildning är givetvis tillgången på fullgod och tillräcklig undervisningsmateriel av vital betydelse. Överstyrelsen vill dock tills vidare icke föreslå proportionsvis lika högt statsunderstöd till undervisningsmateriel för de enskilda anstalterna för yrkesundervisning som för de kommunala anstalterna, detta med tanke på att verkstadsbetonade skolor med dyrbar maskinutrustning för närvarande äro mindre talrikt företrädda bland de enskilda anstalterna. Överstyrelsen uppskattar anslagsbehovet till undervisningsmateriel för nu ifrågavarande till A-gruppen hörande enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1945/46 till 45 000 kronor.

Sålunda skulle anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 för de enskilda anstalter för yrkesundervisning, till vilka statsunderstöd skulle beräknas enligt de för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder, uppgå till sammanlagt (460 000 + 45 000 =) 505 000 kronor.

De enskilda anstalter för yrkesundervisning, vilka hänförs till grupp B, ha för anslagsåret 1944/45 i statsunderstöd erhållit 171 402 kronor, varav 11 105 kronor till undervisningsmateriel. Överstyrelsen är angelägen betona vikten av att även för denna grupp en ökning av statsunderstödet genomföres. Även om det med fog beträffande vissa av till denna grupp hörande skolor kan sägas, att de icke synas vara i större behov av ökade statsunderstöd, så måste det framhållas, att beträffande andra hithörande skolor skillnaden gentemot de skolor, som hänförs till grupp A, är så obetydlig, att en alltför stor differens i understödshänseende icke låter försvara sig. Om de till grupp B hörande skolorna icke skulle till någon del komma i åtnjutande av en anslagshöjning, vore enligt överstyrelsens mening den av överstyrelsen föreslagna anordningen med gruppindelning förfelad.

Med inräknande av den merkostnad på 14 500 kronor, vartill även beträffande nu ifrågavarande skolor hänsyn bör tagas, för det fall att överstyrelsens förslag om höjning av statsunderstödet till kurser i husligt arbete bifalles, uppskattar överstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 för de under B uppförda enskilda anstalterna för yrkesundervisning till 210 000 kronor, varav omkring 15 000 kronor till undervisningsmateriel.

Sammanlagt beräknar överstyrelsen sålunda anslagsbehovet för budgetåret 1945/46 till enskilda anstalter för yrkesundervisning till (505 000 + 210 000 =) 715 000 kronor.

Överstyrelsen har slutligen anfört följande.

De av riksdagen beviljade anslagen till enskilda anstalter för yrkesundervisning ha under senare år betecknats som förslagsanslag. Vid anslagets beviljande har emellertid riksdagen medgivit Kungl. Maj:t att under ifrågavarande budgetår bevilja understöd åt dessa anstalter endast med förslagsanslagets summa. Om, såsom av överstyrelsen nu föreslagits, vissa av ifrågavarande anstalter för yrkesundervisning skola erhålla statsunderstöd enligt för kommunala anstalter för yrkesundervisning gällande grunder, torde en dylik begränsning böra bortfalla.

I motsats till vad som gäller beträffande förslagsanslaget till kommunala anstalter för yrkesundervisning skulle emellertid såsom hittills beslut om understöd från nu ifrågavarande anslag fattas av Kungl. Maj:t.

Överstyrelsen föreslår icke någon ändring beträffande tillvägagångssättet vid de enskilda anstalternas för yrkesundervisning ingivande av ansökningar

om statsunderstöd eller vid behandlingen av dessa ansökningar. Likaså anser överstyrelsen, att de särskilda villkor, som vid understödets fördelning pläga föreskrivas av Kungl. Maj:t, i huvudsak böra bibehållas.

Om de av överstyrelsen föreslagna åtgärderna genomföras, har överstyrelsen för avsikt att verkställa en förnyad översyn av de för de enskilda anstalterna för yrkesundervisning fastställda lärjungeavgifterna. Därvid bör prövas, i vad mån nu utgående lärjungeavgifter kunna nedbringas med hänsyn till skolornas ekonomiska förhållanden, med beaktande även av förefintliga möjligheter till befrielse från eller nedsättning av lärjungeavgifterna för obemedlade eller mindre bemedlade lärjungar.

Yttranden.

Statskontoret har anfört huvudsakligen följande.

Statskontoret får erinra, att med anlitande av förevarande anslag understöd utbetalas för enskild undervisning av ganska olikartad karaktär. Att riksdagen ansett sig kunna lämna sådan frihet vid medelsdispositionen torde främst hava berott därpå, att endast ett visst maximerat belopp årligen ställts till förfogande för ändamålet. Ett upphävande av bestämmelsen, att Kungl. Maj:t endast finge bevilja understöd med anslagsbeloppets summa, måste emellertid förutsätta, att bestämda riktlinjer för anslagets användande fastställas av statsmakterna, innefattande bland annat reglerande föreskrifter rörande skoltyper m. m. I dylikt fall skulle möjlighet icke längre föreligga att liksom hitintills ur anslaget tillgodose behovet av understöd till enskilda anstalter av vitt skiftande slag. Då det ur skilda synpunkter förefaller önskvärt, att en dylik vid ram för anslagets användning bibehålles, är statskontoret för sin del icke berett tillstyrka, att inskränkande bestämmelser i sådant hänseende meddelas. Ämbetsverket förordar för den skull, att hittillsvarande spärr bibehålles. Härför tala ock statsfinansiella skäl. Detta bör givetvis icke hindra, att statsmakterna vid anslagsberäkningen taga vederbörlig hänsyn till att åtskilliga enskilda skolor äro förtjänta av understöd av samma storlek som kommunala anstalter. I betraktande härav vill statskontoret icke motsätta sig en avsevärd ökning av anslaget.

Beträffande anslagsberäkningen för budgetåret 1945/46 må erinras, att statskontoret i utlåtande den 29 november 1944 avstyrkt förslaget om höjning av statsunderstöden till lärarlöner i husligt arbete vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. I följd härav kan ämbetsverket icke förorda en uppräknig av förevarande anslag för ett tillgodoseende av detta ändamål. Då av framställningen vidare framgår, att flera av enskilda företag drivna undervisningsanstalter torde hava en förhållandevis god ekonomi och förty knappast kunna anses i behov av statsbidrag ens i den utsträckning de nu erhålla, vill statskontoret för sin del förorda, att medelsanvisningen för nästkommande budgetår bestämmes till högst 600 000 kronor. Inom ramen av ett sådant belopp synas avsevärda möjligheter föreligga för ett tillgodoseende av sådana anstalter, som av olika skäl anses böra jämföras med kommunala skolor. Statskontoret förutsätter härvid, att vid understöds beviljande en noggrann prövning rörande vederbörande anstalts skötsel och ekonomi företages. Då, såsom i utredningen framhållits, svårigheter i åtskilliga fall förefinnas för överstyrelsen att erhålla en inblick i vederbörande läroanstalters ekonomi, synas vidare de för vissa anstalter föreskrivna bestämmelserna rörande revision böra utsträckas till att omfatta samtliga statsunderstödda läroanstalter.

Riksräkenskapsverket har anfört bland annat följande.

Mot överstyrelsens förevarande anslagsberäkning, vars detaljer ej kunnat kontrolleras, har riksräkenskapsverket i princip intet att erinra. I betraktande av anslagets storlek och då beräkningen av understöd av den natur, varom här är fråga, måste bliva tämligen osäker, bör dock anslaget enligt riksräkenskapsverkets mening avjämnas till 700 000 kronor, varav 640 000 kronor för understöd till avlöningar och 60 000 kronor för understöd till undervisningsmateriel. Vad angår redovisningen av utgifterna för ifrågavarande understöd, har riksräkenskapsverket övervägt, huruvida icke, på sätt nu sker i fråga om redovisning av statsmyndigheternas avlöningar och omkostnader, förevarande anslag borde uppdelas på två skilda riksstatsanslag, nämligen ett anslag för understöd till avlöningar och ett för understöd till undervisningsmateriel. Då emellertid en sådan uppdelning av anslaget icke lämpligen kan genomföras redan för budgetåret 1945/46, vill riksräkenskapsverket i stället förorda, att anslaget, i likhet med vad fallet för närvarande är beträffande förslagsanslaget till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, uppdelas på två anslagsposter, nämligen en anslagspost för vardera av nyssnämnda två slag av understöd.

Riksräkenskapsverket vill icke motsätta sig den av överstyrelsen ifrågasatta anordningen, att vid den årliga fördelningen av statsunderstöd till enskilda anstalter för yrkesundervisning skulle få tas i anspråk större belopp än som motsvarade vederbörligt anslags storlek. Ämbetsverket förutsätter emellertid att, därest anslaget höies i enlighet med vad ovan förordats, detsamma i regel kommer att visa sig tillräckligt för ändamålet. Den omständigheten, att Kungl. Maj:t liksom hittills allt fortfarande skall fördela anslaget, torde för övrigt innebära garanti för att anslaget vid fördelningen icke överskrides i andra fall än då detta är oundgängligen nödvändigt.

Departementsschefen.

Jag delar överstyrelsens och statskontorets uppfattning, att åtskilliga av de statsunderstödda enskilda anstalterna för yrkesundervisning äro förtjänta av understöd av samma storlek som kommunala anstalter. Då emellertid en sådan understödstilldelning icke är möjlig inom ramen av nu för ändamålet disponibla medel, finner jag i likhet med myndigheterna en avsevärd höjning av ifrågavarande anslag vara befogad.

Enligt överstyrelsens förslag skulle de enskilda anstalterna i understödshänseende uppdelas på två grupper (A och B), av vilka den ena (A) skulle erhålla understöd efter samma grunder som motsvarande kommunala skolor och den andra (B) såsom hittills efter prövning i varje särskilt fall med visst för varje anstalt fastställt maximibelopp. Överstyrelsen skulle i och för anslagsberäkningen årligen i sina anslagsäskanden avgiva preliminärt förslag till uppdelning av anstalterna på de båda grupperna. Definitivt förslag skulle framläggas i samband med att överstyrelsen till Kungl. Maj:ts prövning och avgörande överlämnade inkomna ansökningar om statsunderstöd. Det skulle alltså ankomma på Kungl. Maj:t att årligen bestämma, till vilken av de två grupperna var och en av anstalterna skulle hänföras, och för anstalt, som hänförts till grupp B, såsom hittills jämväl bestämma grunderna för understödets utgående och dettas maximibelopp. Vad överstyrelsen sålunda före-

slagit anser jag mig böra biträda. Mot de av överstyrelsen uppdragna riktlinjerna för den föreslagna grupperingen har jag icke funnit anledning till erinran.

Den av mig sålunda förordade anordningen förutsätter, att — i olikhet med vad nu gäller — vid den årliga fördelningen av statsunderstöd till de enskilda yrkesundervisningsanstalterna ett större belopp vid behov må tagas i anspråk än det, varmed anslaget är uppfört på riksstaten. Den omständigheten, att Kungl. Maj:t även i fortsättningen skall fördela anslaget torde, såsom riksräkenskapsverket framhållit, innebära en garanti för att anslaget icke överskrides annat än då detta är oundgängligen nödvändigt. Ur redovisningssynpunkt synes det mig vara lämpligt, att anslaget i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag uppdelas på två anslagsposter, en för avlöningar och en för undervisningsmateriel.

Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag i princip icke funnit anledning till erinran. Det av överstyrelsen föreslagna anslagsbeloppet, 715 000 kronor, torde dock i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag böra avjämnas till 700 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 240 000 kronor. Av anslaget torde 640 000 kronor böra beräknas till understöd till avlöningar och 60 000 kronor till understöd till undervisningsmateriel.

3. Förslagsanslaget till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor.

Från ifrågavarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 1 200 000 kronor, bestrides statsbidrag jämlikt §§ 5—10 kungörelsen 1941:716 ävensom statsbidrag till förhyrande av lokaler för elevinternat.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte höjas till 1 725 000 kronor. På grundval av inhämtade uppgifter har överstyrelsen beräknat medelsbehovet till ifrågavarande ändamål för de centrala verkstadsskolor, som redan innevarande budgetår äro i verksamhet, till i runt tal 1 301 500 kronor. Överstyrelsen har därjämte beräknat medel, 244 325 kronor, till driften av tre av Kungl. Maj:t tidigare erkända centrala verkstadsskolor (i Häggvik, Ljungby och Övertorneå), som beräknas påbörja verksamheten under nästa budgetår. Vidare har överstyrelsen ansett sig böra beräkna medel, 120 400 kronor, till driften av två planerade nya verkstadsskolor (i Uppsala och Stora Kopparberg) och för en ny yrkesavdelning vid verkstadsskolan å Sandö. Slutligen har överstyrelsen föreslagit, att särskilt bidrag skall utgå till förbrukningsmateriel vid undervisning i svetsning. Kostnaderna härför ha för nästa budgetår beräknats till i runt tal 67 000 kronor. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle sålunda anslagsbehovet för nästa budgetår utgöra (1 301 500 + 244 325 + 120 400 + 67 000 =) 1 733 225 kronor. Detta belopp har av överstyrelsen avrundats till 1 725 000 kronor.

Beträffande det ifrågasatta statsbidraget till förbrukningsmateriel vid undervisning i svetsning har överstyrelsen anfört följande.

Överstyrelsen har i olika sammanhang framhållit, att svetsundervisningen vid de centrala verkstadsskolorna är ytterst kostnadskrävande på grund av åtgången av förbrukningsmaterial. Undervisning i svetsning bedrivs på så sätt, att »yrkesavdelningen för svetsare» sammansättes av elever, som periodvis uttagas från de olika yrkesavdelningar, för vilka effektiv svetsundervisning är erforderlig. På grund härav utgår ej särskilt statsbidrag till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel vid yrkesavdelning för svetsare. Detta har medfört, att svårigheter av ekonomisk art uppkommit för skolorna att anordna sådan undervisning. De kostnader, varom här främst är fråga, utgöras för gassvetsning av kostnader för svetstråd, skrot, syrgas och acetylen-(dissous-)gas samt för bågsvetsning av kostnader för elektroder, elektrisk kraft, skrot, syrgas och även acetylengas.

Överstyrelsen föreslår, att denna olägenhet undanröjes genom att särskilt bidrag till förbrukningsmateriel vid svetsundervisning må utgå.

Med ledning av uppgifter från ett antal svetskurser räknar överstyrelsen med att berörda kostnader, alltefter svetsundervisningens omfattning å de olika yrkesavdelningarna, uppgå till 75 å 110 kronor per elev, som endast deltagar i gassvetsning, samt till 145 å 180 kronor per elev, som deltagar i såväl gas- som bågsvetsning.

Sägda kostnadsuppgifter utgöra medeltal. I de enskilda fallen kunna förhållandevis stora avvikelser förekomma. Med hänsyn härtill bör statsbidrag utgå endast med viss del, förslagsvis cirka 80 procent, av kostnaderna. Såsom fallet är med nu utgående bidrag till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel, synes även här ifrågasatt bidrag böra utgå med visst belopp per elev och år, dock högst de styrkta verkliga kostnaderna.

Då nyss angivna kostnader avse svetsundervisningen i dess helhet under utbildningstiden, erhålles bidraget per år genom division med det antal år, utbildningen inom skilda yrkesavdelningar avser, på sätt framgår av nedanstående sammanställning.

	Gassvetsning	Gas- och bågsvetsning
	Kronor	Kronor
Beräknade kostnader per elev för hela undervisningstiden	75—110	145—180
Föreslaget statsbidrag (c:a 80 procent)	60—90	114—144
Statsbidrag per elev och år vid		
2-årig utbildning	30—45	57—72
3-årig utbildning	20—30	38—48

Statsbidrag till förbrukningsmateriel vid svetsundervisning bör utbetalas årsvis i efterskott, lämpligen i samband med bidrag avseende verksamheten under arbetsårets sista kvartal.

Överstyrelsen torde böra äga att inom ramen av angivna belopp avväga bidraget med hänsyn till det timantal — något olika för skilda yrken — svetsundervisningen upptager i respektive undervisningsplan.

I enlighet med nyssnämnda grunder uppskattar överstyrelsen preliminärt statsbidraget till de centrala verkstadsskolor, som under budgetåret 1945/46 beräknas ha sådana yrkesavdelningar, i vilkas undervisningsplaner undervisning i svetsning ingår, till i runt tal 67 000 kronor.

Överstyrelsen har vidare i sina anslagsäskanden hemställt, att sådan ändring måtte vidtagas i förutnämnda kungörelse, att nyanskaffning (komplettering) av annan stadigvarande undervisningsmateriel än verktyg komme att i statsbidragshänseende jämföras med nyanskaffning (komplettering) av maskiner. Överstyrelsen har anfört:

Enligt § 3 bidragskungörelsen utgår statsbidrag till anskaffning av den första uppsättningen av sådan stadigvarande undervisningsmateriel (maskiner samt verktyg och dyligt), som provas erforderlig, med nio tiondelar av de styrkta kostnaderna. Enligt samma kungörelse § 7 utgår statsbidrag med nämnda andel till nyanskaffning (komplettering) av maskiner. Erforderlig komplettering av verktygsuppsättning sker alltså med anlåtande av det bidrag å 70 kronor per elev och år, som utgår till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel m. m. (§ 8).

Till anskaffning av sådan stadigvarande undervisningsmateriel, som icke är hänförlig till maskiner men som ej heller är att anse som verktyg, torde med nu gällande lydelse av bestämmelserna särskilt statsbidrag icke kunna utgå vid de centrala verkstadsskolorna, för så vitt icke anskaffningen sker med stöd av § 3, d. v. s. i samband med den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för avdelningen. Detta leder till att en skola, som iakttagit sparsamhet i fråga om anskaffning av stadigvarande undervisningsmateriel vid första uppsättningen, kommer i ett sämre läge än den, som utnyttjar författningens bokstav och gör den första uppsättningen mera fullständig. Det senare kan dessutom visa sig ur undervisningens synpunkt mindre lämpligt och även ekonomiskt ofördelaktigt för såväl statsverket som huvudmannen. Det är nämligen i många fall omöjligt att på förhand avgöra vilken stadigvarande undervisningsmateriel, som för framtiden kan provas erforderlig. Icke minst teknikens ständigt fortgående utveckling försvårar ett sådant förhandsbedömande. Det synes därför överstyrelsen rimligt, att skolorna beredas möjlighet att med bidrag av statsmedel anskaffa sådan stadigvarande undervisningsmateriel (annan än maskiner och verktyg), som av överstyrelsen provas erforderlig, men som av olika anledningar icke ansetts böra eller kunna anskaffas samtidigt med den första uppsättningen maskiner, verktyg m. m.

På grund av vad sålunda anförts får överstyrelsen hemställa, att § 7 i kungörelsen 1941: 716 måtte erhålla följande ändrade lydelse.

»Statsbidrag till nyanskaffning (komplettering) av maskiner och annan stadigvarande undervisningsmateriel än verktyg utgår med nio tiondelar av kostnaderna för den på grund av förslitning eller eljest nödvändiga anskaffningen.»

Statskontoret har avstyrkt överstyrelsens förslag att särskilt statsbidrag skulle utgå till förbrukningsmateriel vid undervisning i svetsning samt att nyanskaffning (komplettering) av annan stadigvarande undervisningsmateriel än verktyg skulle i statsbidragshänseende jämföras med nyanskaffning av maskiner. Statskontoret har därvid, under framhållande att överstyrelsen icke ifrågasatt någon reducering av det för underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel m. m. för närvarande utgående bidraget av 70 kronor för elev och år, vidare anfört huvudsakligen följande.

Gällande bestämmelser rörande statsbidrag till de centrala verkstadsskolorna ha tillkommit efter förslag av verkstadsskoleutredningen, som hade att bygga på erfarenheter från de verkstadsskolor för arbetslös ungdom, vilka sedermera i viss utsträckning ombildades till centrala verkstadsskolor. En av de väsentliga fördelarna med statsbidragssystemet för dessa skolor är, att statsverkets bidrag i stort sett kunnat fastställas till schematiskt bestämda belopp, motsvarande en viss del av de erfarenhetsmässigt uppkommande genomsnittliga kostnaderna för en skola av lämplig storlek. Genom denna genomsnittsberäkning av statsbidragen förutsågos stora underhålls- och förbrukningskostnader för viss yrkesutbildning kunna utjämnas av mindre och oväsentliga dylika utgifter för annan utbildning. Det synes vara av synnerlig vikt, att icke detta bidragssystem kompliceras och statsverkets redan förut stora kostnader för dessa skolor ökas genom att särskilda bidrag beviljas för vissa av de utgifter, till vilka understöd nu lämnas genom det till 70 kronor för elev och år bestämda bidraget till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Vad särskilt angår förslaget om jämställande i bidragshänseende av nyanskaffning av maskiner med anskaffning av annan stadigvarande undervisningsmateriel än verktyg må beaktas, att ett bifall till detta förslag torde lämna möjligheter för mycket olika uppfattningar om gränsdragningen mellan nyanskaffning samt underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel.

Under åberopande av vad som sålunda anförts får statskontoret avstyrka de föreslagna ändringarna av de så nyligen som vid 1941 års riksdag prövade grunderna för statsbidrag till materiel vid ifrågavarande skolor.

Sedan riksdagen (skrivelsen 1944: 318), i anledning av motionerna I: 123 och II: 182, uttalat, att en översyn borde verkställas beträffande gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärare vid centrala verkstadsskolor, anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1944 *överstyrelsen för yrkesutbildning* att verkställa den av riksdagen ifrågasatta översynen. Överstyrelsen har i en den 7 februari 1945 inkommen skrivelse framlagt utredning och förslag i ämnet. Förslaget är för närvarande föremål för remissbehandling.

Departementschefen.

Det av överstyrelsen för yrkesutbildning med anledning av den av 1944 års riksdag ifrågasatta översynen av nu gällande grunder för statsbidrag till avlöning åt lärare vid centrala verkstadsskolor framlagda förslaget i ämnet är av vittutseende beskaffenhet. Med hänsyn härtill och då remissbehandlingen ännu icke är avslutad, torde, därest förslaget befinnes ägnat att läggas till grund för proposition i ämnet, förslag i ämnet icke kunna föreläggas riksdagen under nu pågående session. I varje fall synes det mig icke möjligt att redan från och med nästa budgetår genomföra en omläggning av grunderna för statsbidrag till avlöning åt lärare vid de centrala verkstadsskolorna i anslutning till överstyrelsens förslag. Vid anslagsberäkningen i det följande utgår jag därför från nu gällande grunder i detta avseende.

Enligt gällande bestämmelser angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor utgår statsbidrag till anskaffning av den första uppsättningen stadig-

varande undervisningsmateriel (maskiner, verktyg och dylikt), som prövas erforderlig, med nio tiondelar av de styrkta kostnaderna. Därjämte utgår statsbidrag till nyanskaffning (komplettering) av maskiner — men ej av verktyg eller annan stadigvarande undervisningsmateriel än maskiner — med likaledes nio tiondelar av kostnaderna för den på grund av förslitning eller eljest nödvändiga anskaffningen. Till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel m. m. utgår statsbidrag med belopp, beräknat efter sjuttio kronor för elev och år, dock att bidraget sammanlagt ej må uppgå till högre belopp än som svarar mot huvudmannens verkliga kostnader för ändamålet under den tid bidraget avser. Såsom kostnader för underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel m. m. må vid bidragets bestämmande räknas bland annat kostnader för komplettering av verktyg och annan stadigvarande undervisningsmateriel än maskiner. Överstyrelsen har nu föreslagit, dels att särskilt statsbidrag skall utgå till förbrukningsmateriel vid svetsningsundervisning till sådana centrala verkstadsskolor, vid vilka eleverna vid nämnda undervisning bilda en särskild yrkesavdelning, dels ock att nyanskaffning (komplettering) av annan stadigvarande undervisningsmateriel än verktyg skall i statsbidragshänseende jämnställas med maskiner. För sistnämnda förslag ha enligt min mening bärande skäl anförts från överstyrelsens sida, varför jag tillstyrker detsamma.

Av vad överstyrelsen anført beträffande kostnaderna för förbrukningsmateriel vid undervisningen i svetsning framgår, att dessa äro mycket betydande. Med hänsyn till vikten av att denna undervisning bedrives på ett fullt effektivt sätt vill jag icke motsätta mig en jämkning till huvudmannens förmån av statsbidragsgrunderna såvitt gäller ifrågavarande undervisning. Jag anser det dock icke befogat att i detta hänseende gå lika långt som överstyrelsen föreslagit. En skälig kostnadsfördelning synes mig ernås, därest staten och vederbörande huvudman komma att var för sig svara för i genomsnitt 50 procent av de beräknade kostnaderna. Jag förordar sålunda, att statsbidrag till kostnaderna för förbrukningsmateriel för svetsningsundervisningen må utgå i enlighet med vad i följande sammanställning angives:

	Gassvetsning	Gas- och bågsvetsning
	Kronor	Kronor
Beräknade kostnader per elev för hela utbildningstiden	75—110	145—180
Statsbidrag per elev för hela utbildningstiden	36—54	72—90
Statsbidrag per elev och år för elev i yrkesavdelning med		
2-årig utbildning	18—27	36—45
3-årig utbildning	12—18	24—30

Överstyrelsen torde böra äga att inom ramen av angivna belopp avväga bidraget med hänsyn till det timantal — något olika för skilda yrken — svetsningsundervisningen upptager i för vederbörande yrkesavdelning fast-

ställd undervisningsplan. Statsbidraget torde lämpligen i enlighet med överstyrelsens förslag bära rekvireras budgetårsvis i efterskott. De av mig nu förordade ändringarna i gällande statsbidragsgrunder bära genomföras från och med nästa budgetår.

Överstyrelsen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 1 725 000 kronor. Anslagsberäkningarna anser jag mig i huvudsak kunna godtaga. Då statsbidrag till förbrukningsmateriel för undervisning i svetsning enligt vad jag nyss förordat skall rekvireras budgetårsvis i efterskott, bör nyssnämnda belopp minskas med 67 000 kronor. Anslaget torde bära uppföras med ett till 1 650 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 450 000 kronor.

4. Bidrag till anordnande av elevinternat vid flygmekanikerskolan i Mölndal.

Genom beslut den 28 januari 1944 medgav Kungl. Maj:t, att Mölndals stads verkstadsskolor för arbetslös ungdom finge, räknat från och med den 1 januari 1944, successivt omorganiseras till en verkstadsskola för utbildning av flygmekaniker. Till driften av ifrågavarande skola, för vilken bidrag tidigare utgick ur förslagsanslaget till understöd åt verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, har för innevarande budgetår beviljats ett förslagsanslag av 210 000 kronor (se propositionen 1944:215, sid. 17 ff. och riksdagens skrivelse 1944:318). Såsom framgår av statsliggaren, sid. 625 f., utgår från nämnda anslag bidrag med högst 25 350 kronor till hyreskostnader för matserveringslokal, elevhem och övriga elevbostäder vid skolan. Nämnda bidrag må icke utgå med högre belopp än som motsvarar de styrkta kostnaderna för ändamålet.

I 1945 års åttonde huvudtitel har under punkten 222 äskats ett förslagsanslag av 215 000 kronor till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal under nästa budgetår. Av detta anslag har ett belopp av likaledes högst 25 530 kronor beräknats såsom bidrag till hyreskostnader för matserveringslokal, elevhem och övriga elevbostäder vid skolan.

I skrivelse den 20 december 1944 har *överstyrelsen för yrkesutbildning* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett förslagsanslag av 225 000 kronor till bidrag till anordnande av elevinternat vid flygmekanikerskolan i Mölndal och därvid anfört följande.

I skrivelse den 10 november 1944 har styrelsen för flygmekanikerskolan i Mölndal enligt bemyndigande av Mölndals stad hemställt om statsbidrag till uppförande av ett internat vid skolan samt till anskaffande av inventarier till detta. Kostnaderna, varå statsbidrag beräknats, ha av sökanden angivits, beträffande internatbyggnaden till 400 000 kronor samt vad angår inventarierna till 50 000 kronor.

Sökanden anför, att inkvarteringen av de skolans elever, vilka icke äro boende i sina hem, hitintills har anordnats dels hos privatfamiljer och dels

i av skolan för ändamålet förhyrda lägenheter. Utspisningen av eleverna sker i en likaledes förhyrd byggnad. Dessa anordningar lida av allvarliga brister och olägenheter, vilka ej kunna botas med mindre ett särskilt elev-internat uppföres.

Överstyrelsen finner sig böra i princip tillstyrka bifall till skolstyrelsens framställning. Överstyrelsen har emellertid ännu icke medhunnit någon slutlig granskning av handlingarna i ärendet. De av överstyrelsen i det följande upptagna statsbidragsbeloppen — beräknade för att bedöma storleken av det anslagsbehov för ändamålet, som bör tillgodoses i riksstaten för budgetåret 1945/46 — äro fördenskull angivna med reservation för de ändringar, som vid den fortsatta granskningen av ärendet kunna bliva erforderliga.

Överstyrelsens byggnadssakkunnige, arkitekten Birger Jonson, har i av-givet yttrande icke haft annan erinran att framställa mot byggnadsförslaget än att kostnaderna för detsammes utförande syntes honom vara räknade i underkant.

I internatbyggnaden äro avsedda att inrymmas bostäder för viss personal, husmor, vaktmästare, kokerska och köksbiträden. Då fråga varit om statsbidrag till internat vid centrala verkstadsskolor ha statsbidrag medgivits till i byggnaden inrymda bostäder för husmor och vaktmästare. Däremot ha bidrag ej medgivits för bostad åt lärare, även om han tjänstgjort som föreståndare för internatet. Till bostäder för kokerska och köksbiträden synes hittills ej bidrag ha ifrågasatts. Överstyrelsen finner att för nu ifrå-gavarande byggnad torde böra tillämpas samma principer, som vid centrala verkstadsskolor. I den mån erfarenhet från dylika skolor saknas, torde praxis beträffande elevhem vid det allmänna skolväsendet kunna tjäna som vägledning. Med hänsyn härtill vill överstyrelsen, som uppskattar den på bostäderna för kokerska och köksbiträden belöpande andelen i byggnads-kostnaderna till cirka 8 000 kronor, tillstyrka att statsbidrag utgår till samtliga de personalbostäder, som få anses nödvändiga för internatets drift. Överstyrelsen anser sig i detta sammanhang kunna preliminärt beräkna byggnadskostnaderna till det av sökanden angivna beloppet, vilket skulle motsvara ett statsbidrag å 200 000 kronor.

I fråga om anskaffning av inventarier och utrustning till internatet räknar överstyrelsen med de av sökanden beräknade kostnaderna och upptager sålunda såsom statsbidrag ett belopp av 25 000 kronor.

Sannolikt är, att, därest Kungl. Maj:t innevarande budgetår i huvudsak bifaller sökandens framställning, internatet kommer att bliva färdigbyggt i så god tid, att statsbidraget för byggnadskostnaderna och för anskaffning av inventarier hinner att utanordnas före utgången av budgetåret 1945/46.

I sina anslagsaskanden för nästa budgetår har överstyrelsen beräknat statsbidrag till hyreskostnader för matserveringslokal, elevhem och övriga elevbostäder vid ifrågavarande skola med 25 350 kronor. Därest internatet färdigställes före den 1 juli 1946, kommer detta givetvis att medföra att statsbidraget till förhyrande av nämnda lokaler icke bör utgå för tiden efter det internatet tagits i bruk, vilket förhållande skolans huvudman även förklarar sig införstådd med. Då det för närvarande icke går att beräkna tidpunkten för internatets färdigställande, kan överstyrelsen ej nu angiva, om och i vilken omfattning ifrågavarande hyreskostnader komma att bortfalla redan under budgetåret 1945/46.

Departement-
schefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått bestrider staten i princip hela kostnaden för förhyrande av lokaler för inkvartering och utspisning av eleverna vid flygmekanikerskolan i Mölndal, i den mån nämnda kostnader icke överstiga 25 350 kronor för år räknat. Den nuvarande anordningen för elevernas inkvartering och utspisning är ur såväl ekonomiska som andra synpunkter mindre tillfredsställande. Det nu av Mölndals stad fattade beslutet om uppförande av ett elevhem innebär, att ett sedan flera år tillbaka aktuellt önskemål skulle realiserast. Enligt överstyrelsens för yrkesutbildning förslag skulle staten lämna bidrag till elevinternatets uppförande och inredning enligt de grunder, som gälla för anordnande av elevinternat vid centrala verkstadsskolor, d. v. s. med högst femtio procent av kostnaderna för byggnadens uppförande och inredning. Då byggnadskostnaderna beräknats till 400 000 kronor samt kostnaderna för inredning och inventarier till 50 000 kronor, skulle statens bidrag uppgå till högst 225 000 kronor, varav 25 000 kronor för inventarier och inredning. Byggnadskostnaderna ha, såsom av den lämnade redogörelsen framgått, av överstyrelsens byggnads-sakkunnige ansetts vara beräknade i underkant. Enligt vad jag inhämtat har skolans huvudman med anledning härav låtit verkställa ytterligare beräkningar av byggnadskostnaderna, varvid det tidigare för ändamålet beräknade beloppet, 400 000 kronor, visat sig tillräckligt. Jag anser mig böra tillstyrka överstyrelsens förslag, att bidrag till elevinternatets anordnande skall utgå enligt för centrala verkstadsskolor gällande grunder, varvid emellertid bidraget bör maximeras till 225 000 kronor. För ändamålet torde för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag å sistnämnda belopp. Då det nuvarande bidraget till hyreskostnader för matserveringslokal, elevhem och övriga elevbostäder givetvis icke vidare bör utgå, sedan elevinternatet tagits i bruk, synes den av mig förordade engångsanvisningen för ifrågavarande ändamål vara ur statens synpunkt ekonomiskt fördelaktig.

5. Förslagsanslaget till Yrkesutbildning i beredskapskurser m. m.

För innevarande budgetår finnes å beredskapsstat I under förestående rubrik upptaget ett anslag av förslagsvis 4 000 000 kronor. Chefen för finansdepartementet har i 1945 års statsverksproposition förordat en överflyttning till riksstaten av detta anslag.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett till förslagsvis 3 000 000 kronor minskat belopp.

Enligt chefens för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1944:281 (s. 127) gjorda uttalande äro 2 500 000 kronor av det för innevarande budgetår uppförda anslaget avsedda för att tillgodose medelsbehovet för yrkesutbildning i beredskapskurser, medan återstoden av anslaget avser medel till förberedande åtgärder för och igångsättande vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa. Överstyrelsen beräknar, att medelsbehovet för sagda

ändamål under budgetåret 1945/46 kommer att uppgå beträffande yrkesutbildning i beredskapskurser till 1 500 000 kronor samt, vad angår förberedande åtgärder för och igångsättande vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa i begränsad omfattning, likaledes till 1 500 000 kronor. Sammanlagda anslagsbehovet för yrkesutbildning i beredskapskurser m. m. bör sålunda upptagas till 3 000 000 kronor. Sagda anslag torde, i likhet med det för innevarande budgetår anvisade, böra betecknas som förslagsanslag.

Från och med den 1 juli 1944 har den yrkesutbildningsverksamhet i s. k. beredskapskurser, som statens arbetsmarknadskommission bedrivit sedan i maj 1940 för utbildning av tempoarbetare och kvinnlig reservarbetskraft för verkstadsindustrien, överflyttats till överstyrelsen för yrkesutbildning. Av det för innevarande budgetår på beredskapsstat I anvisade anslaget av förslagsvis 4 000 000 kronor till Yrkesutbildning i beredskapskurser m. m. ha 2 500 000 kronor beräknats för den från kommissionen till överstyrelsen överflyttade utbildningsverksamheten, medan återstoden av anslaget beräknats för förberedande åtgärder för och igångsättande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa. Beträffande grunderna för anslagets användning torde få hänvisas till den utförliga redogörelse, som lämnades i den av riksdagen i förevarande hänseende godkända propositionen 1944: 281. Anslagsbehovet för dessa ändamål torde i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår böra beräknas till sammanlagt 3 000 000 kronor. Under förevarande anslag torde jämväl böra beräknas medel till den yrkesutbildningsverksamhet, som enligt vad i propositionerna 1945: 154 och 225 förordats skall anordnas för f. d. fast anställt manskap vid försvaret, dels ock för långtidsinkallad beredskapspersonal samt stå under ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning. Kostnaderna under nästa budgetår för anordnande av ifrågakvarande utbildningsverksamhet torde böra uppskattas till 500 000 kronor, i vad verksamheten avser f. d. fast anställda, och till likaledes 500 000 kronor, i vad densamma avser långtidsinkallad beredskapspersonal. Anslaget i dess helhet torde alltså böra beräknas till 4 000 000 kronor.

Departement-
schefen.

6. Hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 3 550 000;
2. till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av ..... kronor 700 000;

Kungl. Maj:ts proposition nr 260.

3. till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor* för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av ..... kronor 1 650 000;

4. till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av elevinternat vid flygmekanikerskolan i Mölndal* för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av ..... kronor 225 000;

5. till *Yrkesutbildning i beredskapskurser m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av kronor . 4 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gösta Bäck.